

УДК 657.6.(075)

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ АУДИТОРА: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА МАЙБУТНЄ ПРОФЕСІЇ

Н. С. Шумер

студентка 4 курсу, група ОА-41 інт., навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент О. Р. Антонюк

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розглядається сучасний стан аудиту та професії аудитора в Україні, принципи діяльності аудитора та проблеми, які постають перед аудиторами в ході їх роботи. Визначено найважливіші проблемні питання професійної діяльності аудитора, та запропоновано власні шляхи для їх вирішення, спрямовані на підвищення ефективності та перспективності аудиторської професії.

Ключові слова: аудит, аудиторська діяльність, сертифікат аудитора.

В статье рассматривается современное состояние аудита и профессии аудитора в Украине, принципы деятельности аудитора и проблемы, возникающие перед аудиторами в ходе их работы. Определены важнейшие проблемные вопросы профессиональной деятельности аудитора, и предложены собственные пути для их решения, направленные на повышение эффективности и перспективности аудиторской профессии.

Ключевые слова: аудит, аудиторская деятельность, сертификат аудитора.

In the article the current state audit and the audit profession in Ukraine, principles of auditor and problems faced by auditors in the course of their work. Determined major problem areas of professional auditor and proposed their own ways to solve them, aimed at improving the efficiency and availability of the audit profession.

Keywords: audit, auditing, certificate of the auditor.

Постановка проблеми. За два десятиліття в нашій державі сформовано систему незалежного аудиту, що зобов'язує аудитора у своїй роботі керуватися такими основними принципами, як незалежність, чесність, об'єктивність, професійна компетентність та належна ретельність, конфіденційність, професійна поведінка, доброзичливість. Тільки за умови дотримання цих принципів зростатиме довіра до порад аудиторів. Кодекс професійної етики містить вимоги, серед яких одне з провідних місць займає професійна компетентність. Професійна компетентність аудиторів має бути завжди актуальною, тому, досягнувши певного рівня внаслідок отримання спеціальної освіти та маючи певний досвід роботи за фахом, аудитор повинен зберігати та актуалізувати рівень професійної компетентності, в тому числі шляхом самоосвіти та підвищення кваліфікації у професійній організації. Однак велику кількість запитань викликають порядок сертифікації аудиторів, порядок обов'язкового підвищення кваліфікації аудиторів, порядок звітності суб'єктів аудиторської діяльності, контроль якості аудиторських послуг, доступ до актуальної редакції стандартів аудиту та непрозорість діяльності АПУ. Така неврегульованість призводить до виникнення численних законопроектів, що періодично з'являються.

Аналіз останніх досліджень. Достатньо вагомий внесок у вивчення та вирішення проблеми професійної компетентності аудитора зробили зарубіжні вчені, а також вітчизняні науковці. Аналіз останніх публікацій виявив вагомий фахові роботи, присвячені проблемним

питанням розвитку професії аудитора. Серед авторів таких тематичних досліджень можна виокремити М. Бондаря, Л. Гуцаленко, О. Редько, О. Макеєву, Н. Проскуріну, В. Рудницького, О. Петрик та інших. Однак, попри опрацювання окресленої теми, досі не вироблено чітких підходів до формування і розвитку професії аудитора.

Метою статті є аналіз основних вимог до професійної компетентності аудитора в Україні, розкриття найважливіших питань, що існують у професійній діяльності аудитора, визначення шляхів їх вирішення, спрямованих на підвищення перспективності та результативності аудиторської діяльності.

Результати досліджень. Минуло трохи більше ніж 20 років з моменту прийняття Закону України «Про аудиторську діяльність». Законом встановлено, що основні повноваження з регулювання в сфері аудиторської діяльності здійснюються Аудиторською палатою України. Але певні функції з регулювання окремих питань, пов'язаних зі здійсненням аудиторської діяльності та проведенням аудиту окремих економічних суб'єктів, законодавством делеговані різним органам державної влади України.

Аудитором може бути фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на заняття аудиторською діяльністю на території України. Аудитор має право займатися аудиторською діяльністю як фізична особа-підприємець або у складі аудиторської фірми [1].

Офіційним документом, що засвідчує рівень професійних знань, необхідних для здійснення аудиту різних форм власності є сертифікат аудитора. Термін чинності сертифіката – п'ять років. Отримати сертифікат аудитора можуть кандидати, які мають повну вищу економічну або юридичну освіту (не нижче освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста чи магістра), необхідні знання з питань аудиту, бухгалтерського обліку, фінансів, економіки, оподаткування та господарського права, досвід роботи не менше трьох років підряд на посадах ревизора, бухгалтера, юриста, фінансиста, економіста, асистента (помічника) аудитора та успішно склали письмовий кваліфікаційний іспит двох рівнів за програмою, затвердженою АПУ. Кваліфікаційний іспит охоплює коло знань і навичок, якими повинні володіти кандидати, щоб досягти професійного рівня, який би дав їм змогу здійснювати аудиторську діяльність в Україні відповідно до чинного законодавства та стандартів аудиту. Завдання включають тести у вигляді питань, що дають змогу вибрати правильну відповідь із чотирьох тверджень та ситуаційні завдання з практики аудиту.

Продовжити термін чинності сертифіката мають право аудитори, які не менше трьох років займалися аудиторською діяльністю, або обіймали посади бухгалтера, фінансиста чи економіста, або надавали інші послуги, пов'язані з професійною діяльністю, визначені затвердженням АПУ переліком послуг; займаючись аудиторською діяльністю своєчасно подавали звіти про виконані ними роботи та підтверджували свою аудиторську діяльність; щороку успішно проходили контрольні тестування [2].

В умовах розвитку ринкових відносин важливого значення набуває забезпечення якості роботи аудиторів. Однією із складових, що забезпечують таку якість є дотримання представниками цієї професії вимог професійної компетентності. Компетентність – висока професійність при дослідженні аудитором питань, поставлених замовником, спираючись на норми аудиту.

На думку науковця Л. Гуцаленко, професійна компетентність аудиторів забезпечується такими складовими:

а) високий рівень загальної і спеціальної освіти та наявність необхідного стажу роботи за фахом;

б) знання нормативних документів в частині питань, що стосуються обліку і аудиту;

в) постійне підвищення кваліфікації у зв'язку з частими змінами законодавства [4].

Аудитори зобов'язані виконувати свою роботу на високому професійному рівні. Важливою умовою підтримання професійної компетентності на належному рівні є постійне

вдосконалення своїх професійних знань та практичного досвіду. Таким чином, професійна компетентність аудитора може бути поділена на дві різні фази: досягнення рівня професійної компетентності та підтримка такого рівня.

Щоб аудит виконував ключову роль в державі, його потрібно підняти до відповідного рівня якості, забезпечити незалежність і чітке дотримання етичних стандартів представниками професії – все це є абсолютними цінностями і атрибутами професії аудитора [3]. Україна повинна трансформувати свій аудиторський ринок, щоб відповідати потребам економіки зростання країни, підняти стандарти і довіру до аудиту з боку як внутрішніх, так і міжнародних інвесторів.

15 жовтня 2015 року у Києві проходив Перший професійний форум аудиторів «Європейське майбутнє ринку аудиторських послуг» на якому розглядалося питання атестації аудиторів, відповідно до Директив ЄС [5]. У зв'язку з прийнятими зобов'язаннями, Україна повинна реформувати інститут аудиту відповідно до європейських вимог. Захід відбувся за підтримки Міністерства фінансів України, Європейської бізнес асоціації, Американської торгової палати та Торгово-промислової палати України. Одне з першочергових завдань аудиторів – це впровадження нових кваліфікаційних вимог до набуття та підтримання на високому рівні професії аудитора, основні зміни щодо яких наведено у таблиці нижче.

Таблиця

Порівняння існуючих та майбутніх вимог до кваліфікації аудиторів

Критерії порівняння	Існуючі вимоги до аудитора	Запропоновані вимоги до аудитора
1. Освіта	Повна вища економічна або юридична освіта (не нижче освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста чи магістра)	Повна середня освіта і відсутність обмежень щодо напрямку вищої освіти
	Кваліфікаційний іспит, який включає тести та ситуаційні завдання	До 14 іспитів з підтвердження теоретичних знань і 1 кваліфікаційний іспит для підтвердження професійної компетентності
2. Стажування	Досвід роботи не менше 3 років	3-річне стажування в АФ
3. Допуск	Сертифікат аудитора, який видає Секретаріат АПУ	Отримання свідоцтва МФУ; реєстрація в РАСАД
4. Атестація	Сертифікат «А» та «Б»	Єдина кваліфікаційна система замість сертифікатів «А» та «Б»

Продовження таблиці

	Сертифікат аудитора	Відсутність паперового сертифікату аудитора зі строком дії
	Відсутність еквівалентності аудиторської кваліфікації	Еквівалентність в країнах ЄС
	Особиста явка на кваліфікаційний іспит	Можливість комп'ютерного тестування
	Комісія з атестації у складі 9 осіб	Колегіальний орган
5. Оплата за сертифікацію аудиторів	4134 грн.	З 1 грудня 2016 року буде змінена
	Повністю сплачується АПУ	2756 грн. сплачується Інспекції та 1378 грн. – НЦОЗ

У рамках форуму учасники ринку аудиторських послуг дізналися про:

- принципи забезпечення дворівневої системи контролю якості за роботою аудиторів і формування структур, що виконують відповідні функції;
- професійну відповідальність суб'єктів аудиторської діяльності;
- розширення ринку аудиторських послуг;
- ведення єдиного реєстру суб'єктів аудиторської діяльності на безкоштовній основі;
- принципово нову процедуру допуску аудиторів на ринок і скасування самої процедури сертифікації аудиторів;
- процес саморегуляції Аудиторської палати України;
- можливості професійним організаціям розвиватися, навчати своїх членів і враховувати це в якості підвищення кваліфікації;
- європейське визнання кваліфікації аудитора і вільний доступ на європейські ринки.

Висновки. Європейське професійне співтовариство давно очікує від України на фундаментальну реформу в аудиті. Тепер українське суспільство повинне вимагати негайну реформу, аудитор повинен зіграти свою життєво важливу роль у створенні відкритого, добре керованого суспільства, що є метою самих громадян і бізнес-спільноти всієї України. Особистими якостями сучасного аудитора повинні бути: аналітичне мислення; хороша пам'ять; вміння концентруватися; схильність до роботи з цифрами і документами; міцні нерви; принциповість і порядність. Незалежний орган нагляду за професією спільно з саморегулюючими органами, такими як Аудиторська палата та інші професійні організації, можуть поліпшити контроль за якістю аудиторських послуг і забезпечити таку необхідну фінансову прозорість всій економіці України.

Список використаних джерел:

1. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 р. № 3125-ХІІ (зі змінами та доповненнями).
2. Положення про сертифікацію аудиторів від 31.05.2007 р. № 178/6 (зі змінами та доповненнями).
3. Бугай Н. О. Професія аудитора в Україні: сьогоднішня та майбутня / Н. О. Бугай // Економічний часопис ХХІ. – 2013. – № 9-10(1). – С. 99-102.
4. Гуцаленко Л. В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення / Л. В. Гуцаленко, Н. В. Пришляк // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – № 20. – С. 97-101.
5. Атестація аудиторів : Перший професійний форум аудиторів «Європейське майбутнє ринку аудиторських послуг» від 15.10.2015 р. – Матеріали форуму.